

18.5.2022

JulkICT
Katariina Rantala

Lainsäädännön soveltamisen ja edistämisen työryhmän kokous 3/2022

Aika 18.5.2022 klo 13.00-15.00

Osallistujat Tiina Lokka-Lepistö, valtiovarainministeriö, puheenjohtaja
Elina Takamäki, Digi- ja väestötietovirasto, varapuheenjohtaja
Katariina Rantala, valtiovarainministeriö, sihteeri

Paikalla:

Sami Aalto, opetus- ja kulttuuriministeriö
Ethel Eriksson, Sipoon kunta
Merita Erkkilä, liikenne- ja viestintäministeriö
Teija Hautera, Kansaneläkelaitos
Heli Hänninen, Kuntaliitto
Tomas Lehtinen, Helsingin kaupunki
Timo-Ville Nieminen, maa- ja metsätalousministeriö
Mika Paasikallio, Patentti- ja rekisterihallitus
Sanna-Sinisalo, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Emmi Äijälä, työ- ja elinkeinoministeriö
Anna-Stina Tarkka, oikeusministeriö
Taito von Konow, Verohallinto
Outi Äyräs-Blumberg, sosiaali- ja terveysministeriö

Poissa:

Merja Heikonen, Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
Elisa Kotiniemi, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Pekka Virkamäki, ympäristöministeriö

Erikseen kutsuttuna:

Petteri Ohvo, valtiovarainministeriö
Marjukka Saarijärvi, valtiovarainministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.01.

2. Asialistan ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 1) sekä uusien jäsenten esittely (liite 2)

Asialista ja edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta. Työryhmän uudet jäsenet Tommi Karttaavin (Kuntaliitto) tilalla aloittanut Heli Hänninen (Kuntaliitto) ja Elisa Kotiniemen (ESAVI) tilalla aloittanut Sanna Sinisalo (ESAVI) esittäytyivät.

3. Esteettömyysdirektiivin tuomat muutokset digipalvelulakiin (liite 3) 20 min

Esittelijä: Emilia Laitala, valtiovarainministeriö

Esityksessä käytiin läpi esteettömyysdirektiivin mukanaan tuomat olennaisimmat muutokset digipalvelulakiin sekä implementoinnin taustat ja edistyminen. Uusi lakiesitys julkaistaan viimeistään 28.6.2022. Soveltaminen alkaa kesäkuussa 2025.

Huomioitava: direktiivissä puhutaan esteettömyydestä, ei saavutettavuudesta. Siksi ollut aluksi vaikea tunnistaa, että koskee digipalvelulakia. Terminologia on aiheuttanut hämmennystä ja vaatii jatkossa tarkennusta. Digitaalisten palvelujen osalta valvovaksi viranomaiseksi ESAVI, jonka valvottavien määrä laajenee. Toimijoilla vaikea hahmottaa, milloin puhutaan esteettömyydestä ja milloin saavutettavuudesta. Tulevaisuudessa tarkoitus pohtia ns. yhden luukun periaatetta ja yhden viranomaisen valvontaa. Lisäksi nostettiin esiin valtioneuvoston saavutettavuusasetukset, jotka kattavat paljon esteettömyysdirektiivin sääntelyä. Tarkemmat lisävaatimukset tietyille digipalveluille löytyvät erillisestä asetuksesta, joka on nyt lausuntokierroksella. Lisäksi käynnissä standardien harmonisointi.

Lopuksi käytiin keskustelua kuntiin kohdistuvista vaikutuksista. Muutoksia on odotettavissa lähinnä esim. kirjastojen ja henkilöliikennepalvelujen osalta. Kuntien omien verkkokauppojen osalta muutokset riippuvat asiakkaasta; onko kuluttaja vai hallinnon asiakas. Kokonaisuus on laaja ja haastava sekä sisältää paljon tulkintaa soveltamisalan osalta.

4. Hyvinvointiyhteiskunnan digitaaliset palvelut yhdenvertaisiksi (liite 4) 20 min

Esittelijä: Tarja Heponiemi, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Esityksessä käytiin läpi DigilIN politiikkasuositusten taustat sekä toimenpiteet ongelmien ratkaisemiseksi tehtyjen tutkimusten pohjalta. Käytiin läpi hyötynäkemykset sekä digipalvelujen käyttöön liittyviä haasteita erityisesti ikääntyneiden osalta. Digipalvelut eivät tosiasiallisesti ole tasavertaisia eivätkä asiat hoidu yhtä hyvin kuin kasvokkain asioitaessa. Myös mielenterveyskuntoutujien osalta kokemukset ovat samanlaisia.

Keskustelussa nostettiin esiin tietoturva-asiat erityisesti Kelan etäpalvelupisteiden osalta. Ongelmia on esimerkiksi muistitikkujen kanssa, niitä ei saa tietoturvasyistä käyttää. Lisäksi on puutteita velvollisuuksiin liittyvissä tiedoissa sekä tietoturvassa kanssa-asioijien osalta. Nostettiin esiin erityisesti yksityisten asiointitilojen tarve sekä työntekijän vastuu. Henkilöstöä tulee näissä asioissa kouluttaa ja mahdollisesti koko toimintamallia mietittävä uudestaan. Lisäksi kaivataan keskustelua siitä, miten digitaalisin keinoin voidaan tukea ihmisten kohtaamista.

5. Sosiaaliturvaetuudet ja hakemusmenettely (liite 5) 20 min

Esittelijä: Teija Hautera, Kansaneläkelaitos

Esityksessä käsiteltiin etuuksien hakemista sosiaaliturvajärjestelmässä, asiakkaan hakemisvelvoitteita sekä hakemusmenettelyyn liittyviä haasteita. Ratkaisuna on tuotu esiin etuusehdotusten käyttöönottoa sekä automaattisesti myönnettäviä etuuksia.

Keskustelussa nousivat esiin tietoturva-asiat silloin, kun viranomaisen lähestyminen kansalaista sekä rajanveto etuuksien harkinnanvaraisuuden sekä automaattisen päätöksenteon välillä. Erityisesti ajatus etuuksien yhdistämisestä kuulosti hyvältä tavoitteelta. Lopuksi keskusteltiin vielä neuvonnan rajojen vedosta ja rajojen ylittämisestä. Keskeisessä roolissa on asiakkaan oma aloite.

6. Digipalvelulain koulutussarja syksy 2022 (liite 6) 20 min

Esittelijä: Elina Takamäki, Digi- ja väestötietovirasto

Digipalvelulakia koskevan kyselyn perusteella lisäkoulutukselle on tarvetta. Tarkempia kysymyksiä kartoitettiin toukokuussa ja tarkoituksena on järjestää koulutukset syksyllä käytännönläheisesti. Webinaareja järjestetään viisi kappaletta ja kohderyhmänä ovat viranomaiset. Viestinnässä tuodaan esiin käyttäjänäkökulma, eli miksi on tärkeää, että digipalvelulain velvoitteet toteutetaan. Samalla pyritään tuomaan esille asiasta jo tuotetut materiaalit hyödynnettäväksi.

Keskustelussa nousivat esiin jo aiemmin käsiteltyjen politiikkasuositusten linkittyminen koulutuksiin sekä erityisesti hankinta-asiat, jotka on koettu haastaviksi. Ongelmana on, että aina ei ymmärretä mitä hankitaan. Perusteet saavutettavuudesta on oltava kunnossa, jotta jo hankintavaiheessa osataan esittää oikeanlaisia kysymyksiä. Myös hankkijan oman ymmärryksen tärkeyttä täytyy korostaa.

Lopuksi pyydettiin ilmoittamaan joko Tiinalle tai Elinalle, mikäli löytyy halukkaita pitämään koulutuksia, varsinkin hankintojen osalta.

7. Työryhmän loppukausi aikatauluineen (liite 7) 20 min

Esittelijä: Tiina Lokka-Lepistö, valtiovarainministeriö

Kevään aikana on tehty selvityksiä, joita seuraavaksi lähdetään jalostamaan julkaistaviksi. Lopputuotoksina lainvalmistelijan materiaali digin huomioinnista, työryhmän loppuraportti, käsikirja käytännön toteutuksista sekä tilannekuvan päivittäminen. Näihin tulee jokaisen syksyllä varata aikaa. Syksyn aikataulu on tiukka, mutta alatyöryhmissä on jo tehty tarvittavia selvityksiä. Tehtyjä selvityksiä sekä raportin ja käsikirjan luonnoksia käydään läpi 7.6. kokouksessa, jolloin niihin pyydetään kaikilta kommentit. Lainvalmistelun materiaaleja voi käydä kommentoimassa Tiimerissä 10.6. mennessä.

Lisäksi nostettiin esille digipalvelulain koulutusten seurannan suunnittelu, Suomidigi-sivuston sekä tilannekuvan päivitys ja tiedusteltiin halukkaita kirjoittajia kesäkuun blogiin, jonka yhtenä aiheena voisi olla syksyllä järjestettävä koulutus.

Lopuksi nostettiin tiedoksi, että tuomioistuinvirastossa on meneillään sähköiseen asiointiin liittyvä pohdinta. Lisäksi tuotiin esiin Digiohjelman suhde muihin digitalisaation edistämisen ohjelmiin, sillä niiden suhdetta toisiinsa on vaikea hahmottaa eri ministeriöiden välillä. Minna Piirainen on tehnyt julkista koontia eri hankkeista kokonaisuuden hahmottamiseksi. Linkki siihen löytyy LinkedIn:in kautta.

Tulkinnallista epäselvyyttä on myös yleislainsäädännön ja erityislainsäädännön suhteen. Tästä aiheutunut epävarmuus hidastaa osaltaan lakien käyttöönottoa ja digitalisaatiota. Kaikkiin lakeihin toivottiin mukaan mm. informatiivisia viittauksia. Tätä avataan lainvalmistelijan koulutuksessa ja korostetaan myös osiossa digin huomioinnista.

8. Muut asiat 5 min

Ei muita asioita.

9. Seuraava kokous

Ke 31.8.2022 klo 13.00-15.00, Teams

10. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 14.54.

Jakelu / Sändlista

Työryhmän jäsenet ja varajäsenet